

Ивана Георгијев¹

Универзитет у Београду

Филолошки факултет

Катедра за иберијске студије

ТАБУИ И ЕУФЕМИЗМИ КАО ПРИМЕР КОГНИТИВНОГ КУЛТУРНОГ МОДЕЛА: СМРТ У СРПСКОМ И ШПАНСКОМ ЈЕЗИКУ

У раду се полази од концепта *когнитивних културних модела* као знања које нам помаже да се унутар заједнице понашамо на друштвено прихватљив начин. Анализиран је појам *смрти* у српском и шпанском језику, односно еуфемистичке замене у виду метафора које се у оба језика користе уместо поменутог табу појма. Циљ рада је да покаже да и српско и шпанско друштво деле исти когнитивни културни модел и виде смрт као табу због чега у оба језика постоје еуфемистички изрази о теми смрти. Прикупљене метафоре класификоване су у четири метафоричке категорије: 1) *смрт је ђубиштак*, 2) *смрт је крај*, 3) *смрт је пушовање / смрт је одлазак* и 4) *смрт је сан / смрт је одмор*. Утврдили смо да се и у српском и у шпанском језику користе исте еуфемистичке стратегије за избегавање директног помињања смрти (највероватније из страха који се налази у основи смрти као табу теме), што би значило да је на снази исти когнитивни културни модел. Може се закључити да је постојање бројних еуфемизама о смрти део културе српског и шпанског народа, последица секуларизације и модернизације српског / шпанског друштва, али и религијских уверења.

Кључне речи: еуфемизми, когнитивни културни модел, метафора, српски, шпански, табу смрти

Увод

Теоријски део рада садржи приказ концепта *когнитивних културних модела* као друштвено условљеног знања које је од великог значаја за друштвено и говорно понашање чланова одређене заједнице. Рад се осврће и на везу између овог концепта и језика. Полазећи од идеје да табуи и еуфемизми у језику одређене заједнице представљају пример когнитивног културног модела, дат је и сажет теоријски приказ ова два појма. Затим је анализиран појам *смрти* у српском и шпанском језику, односно еуфемизми у виду метафоричких израза који се у оба језика користе уместо поменутог табу појма. Циљ ове контрастивне анализе је да покаже да и српско и шпанско друштво деле исти когнитивни културни

1 ivana.georgijev@gmail.com

модел и виде смрт као табу због чега у оба језика постоје бројни еуфемистички изрази тј. користе се исте еуфемистичке стратегије за избегавање поменутих табу речи. Претходну тврдњу ћемо илустровати класификацијом најчешћих еуфемизама који се у оба језика користе уместо табу речи *смрт/умрежи/умирање*.

Циљ рада није свеобухватна и исцрпна анализа свих метафора и еуфемистичких израза који се могу повезати са појмом смрти (јер анализа квантитативног типа излази из опсега овог рада) већ класификација прикупљених метафоричких израза који припадају већ поменутом семантичком пољу. Коришћени су речници *Diccionario de la lengua española* (Real Academia Española 2001), *Diccionario de fraseología española: locuciones, idiotismos, modismos y frases hechas usuales en español* (Cantera Ortiz de Urbina, Gomis Blanco 2007), *Речник српскога језика* (Vujanić i dr. 2007), *Фразеолошки речник српског језика* (Otašević 2012), као и електронски корпуси (*Real Academia Española - Corpus Diacrónico del Español (CORDE)*, *Real Academia Española - Corpus de Referencia del Español Actual (CREA)*, *Corpus del español*). У прикупљању метафора на шпанском језику учествовали су и изворни говорници шпанског из различитих земаља хиспанског света. Разговарали смо са пет особа високог степена образовања: три особе женског пола (25 и 26 година, Шпанија; 42 године, Куба) и две особе мушког пола (25 година, Мексико; 49 година, Венецуела).

Табуи и еуфемизми - пример когнитивног културног модела

Култура схваћена као друштвено знање у супротности је са индивидуалним знањем јер је култура власништво заједнице пре него појединца (Kronenfeld 2005) и представља „дистинктивно обележје сваке друштвене заједнице” (Filipović 2009: 110). Она „омогућава људском бићу да се адаптира у свету у којем живи” јер својим правилима, значењима и вредностима заједници пружа неопходан референтни оквир који замењује систем инстинката, и смешта појединца у социјални контекст тако што омогућава разумевање специфичних значења која се разликују од културе до културе (Golubović 1999: 32-33). Језик се истиче као један од кључних фактора у преношењу културе (Filipović 2009: 111) али језик није само пасиван у свом односу према култури већ је говорење само по себи културно понашање, а језик као део културе делимично обликује одређену културу (Hajmz 1971: 44).

Табуи и еуфемизми, посматрани као пример језичког понашања и, самим тим, културног понашања, илуструју културне обрасце који важе у одређеној говорној заједници. Како наводи Filipović (2009: 110), употреба језика је неодвојива од културе због чега се ни значење ни употреба језика не могу посматрати искључиво на основу универзалних параметара већ варирају од једне заједнице до друге у складу са специфичним културним и друштвеним значењем заједнице. Примери за табу речи и еуфемизме који се употребљавају у говору одређених заједница служе и као пример културних образаца и културних модела тих заједница (што

је и тема овог рада, који се фокусира на табуе и еуфемизме о смрти у шпанској и српској говорној заједници).

Да бисмо показали да постојање табу речи и израза када се говори о смрти (а самим тим и одговарајућих еуфемизама) у српској и у шпанској говорној заједници илуструје постојање истих когнитивних културних модела у ове две заједнице, најпре ћемо дефинисати концепт когнитивног културног модела. Martin Moriljas (1997: 53, 55) полази од схватања културе као врло комплексне мреже система културних значења која обезбеђује члановима одређеног друштва шематизовану верзију света, систем веровања и институционалну оријентацију. Култура као (когнитивно) знање представља систем когнитивних модела и помаже при интерпретацији света који нас окружује, усмерава и оријентише наше акције/поступке, тј. друштвене праксе (посебно језичку интеракцију) и, самим тим, показује и „прописује” шта је у понашању заједнице пожељно а шта треба избегавати. Културни модели представљају шематизовану верзију света и искуства, помажу при интерпретирању симболичког искуства, усмеравају и мотивишу друштвену акцију. Kronenfeld (2005) види културне моделе као когнитивне структуре које деле чланови заједнице и наводи да ти културни модели имају форму прототипских сценарија који се примењују на одређене, конкретне ситуације. D’Andrade (1995) сматра да су културни модели когнитивно средство које људи користе за обраду и организовање информација, доношење одлука, као и за усмеравање сопственог понашања. Представљају заједничке перцепције и ставове о томе како свет функционише и ови модели су имплицитни, често се узимају здраво за готово и делују испод нивоа свести (Holand, Kvin 1987). Дакле, когнитивни културни модели представљају „структурисано друштвено знање које нам је неопходно уколико желимо да будемо прихваћени као чланови друштвене заједнице” (Filipović 2009: 112) и не само да нам „помажу да разумемо свет око нас, већ нам они одређују и како треба да се понашамо и којим циљевима треба да тежимо и које вредности треба да негујемо” (Filipović 2009: 115). Културни модел може се описати и као „камен темељац сваког друштвеног па и говорног понашања” (D’Andrade 1984: 97-98, према Filipović 2009: 115).

Табуи и еуфемизми приказани су у овом раду као примери когнитивних културних модела одређених говорних и друштвених заједница. Језик, како наводи Šarifian (2008), неодвојиво је повезан са културном когницијом јер се она највећим делом преноси кроз језик и уткана је како у садржај тако и у употребу језика због чега језик представља систем за преношење културних концептуализација. Већ смо истакли да је језик један од кључних фактора у преношењу културе и „одраз културе” па тако постојећи табуи и еуфемизми у неком језику осликавају културне концептуализације које постоје у тој говорној заједници.

Људска бића конструишу стварност у складу са својим уверењима (Lejkof, Džonson 1980) па тако у свим друштвима постоје теме за које се верује да је неприкладно говорити о њима и употреба одређеног броја

речи у том језику сматра се вулгарном или непристојном. Ове теме и одговарајуће речи и изрази представљају *шабу*. Мишљење да „ниједна реч или фраза није сама по себи лоша, већ је лоша само у очима оних који оцењују и проучавају језик”² (Anderson, Trudgil 1990: 35) потврђује становиште да су табуи и еуфемизми конструисани у складу са уверењима одређене говорне заједнице. Према Frojdu (1950: 22), табу има два различита значења: односи се на нешто што је „свето” и „изнад обичног”, али и на нешто што је „опасно” или „нечисто”. Некада се табу схватао као „нешто што не би требало да се дира - да ли због гађења или страхопоштовања” (Lukas Freitas 2008: 1, према Ilić 2013). Табуи су често тумачени као веровања примитивних народа. Веровало се да табуирани предмети имају одређену демонску силу коју треба избегавати и да треба да буду забрањени. Током људске историје, табуи су се мењали и варирали од верских до секуларних, од традиционалних до модерних. Најчешћи табуи и даље се односе на: тела и телесне течности; органе и чинове секса, мокрење и дефекацију; болест и смрт; именовање, обраћање, додиривање и гледање светих бића, предмета и места; прикупљање хране, њену припрему и потрошњу (Alan, Buridž 2006: 1, према Ilić 2013). Како Ilić (2013) наводи:

Табуи се мењају унутар одређене културе, у времену и месту. Не постоје апсолутни нити универзални табуи; они су различити у свакој земљи, у свакој култури, у сваком језику. Они су углавном у тесној вези са одређеном културом и језиком, али је несумњиво да постоје неки међународни и интеркултурални табуи, као знак социјалне кохезије између култура или друштава.

За разлику од табуа, *еуфемизам* је начин да се „говори о неизрецивом” (Fernandes 2006b: 11, према Silaški 2011: 104) и често се употребљава када се говори о смрти, типичном „табуу заснованом на страху” (Alan, Buridž 1991:153). Еуфемизми представљају језичке облике за којима се посеже у комуникацији када треба заменити непожељне, ситуацији непримерене и неодговарајуће речи (Kupa 2007: 95). Еуфемизми су уграђени у културну традицију коју деле говорници одређеног језика. Стварање и коришћење еуфемизама нам омогућава да језик одржимо живим и да га прилагодимо променама у друштвеним и историјским околностима. Иако деле многе заједничке особине са метафорама (и могу се сматрати врстом метафоре), еуфемизми врше различите когнитивне и социјалне функције јер је главна функција еуфемизама именовање непријатаних појмова или ефеката тих појмова (Camiso Dominges 2004: 45-49).

2 No word or phrase is in itself bad. It is bad only in the eyes of those who evaluate and look at the language.

Зашто је смрт табу?

Како наводе Орашић и Gregorović (2010: 56):

О смрти се промишљало још од античких времена па је она већ тисућељетима предмет многих филозофских, религиозних, естетско-умјетничких и етичких расправа. Смрт и оно што долази након ње средишњи је дио свакога религијскога наука. Тако је рано кршћанство смрт тумачило као казну, док каснији кршћански писци, као што је Тома Аквински, истичу тезу да је „смрт повратак тијела материји из које је створено, а душе у живот вјечни” (HE, 2008: 67). И за већину других религија смрт није крај јер након ње слиједи нови живот, било одласком душе у рај или пакао, било реинкарнацијом.

Како наводи Palajsa-Backović (2012: 39-40), тема смрти је још од појаве првих друштава важила за један од доминантнијих табуа. Средњи век је нарочито био заокупљен темом смрти, посебно страхом од физичких последица које ће након смрти уследити. Позитиван став према смрти оправдан је наводним блаженством и миром које ће уследити након овоземаљског живота, док је живот на земљи посматран из негативне перспективе. Разлог за такав став, наводи Fernandes (2006: 101–130, према Palajsa-Backović 2012: 39), јесте утицај хришћанске религије која се трудила да смрт представи као вид спасења којем сви људи треба да теже.

Међутим, у савременим друштвима ситуација је значајно промењена по питању страха који се налази у основи смрти као табу теме. На свест народа, и чињеницу да се смрт више не посматра на тако позитиван начин како се то чинило у прошлости, битно су утицали фактори попут знатно дужег животног века и секуларизације друштва, која је утицала на слабљење традиционалних и религиозних убеђења (Alan, Buridž 1991: 159, према Palajsa-Backović 2012: 39-40).

Silaški (2011: 111) истиче да ми као људска бића не желимо да нас подсећају на нашу смртност и због тога је често негирамо, што је уобичајена мотивација за коришћење метафора заснованих на еуфемизмима. Због тога тежимо да порекнемо непријатна и застрашујућа искуства што се огледа и у дискурсу као манифесту људских размишљања.

Страх од смрти изазива страх од речи и израза који имају везе са смрћу и одређеним болестима. Многи људи верују да су речи на неки дубљи начин повезане са оним што симболизују (Gao 2013: 2311). Због свега наведеног, не би требало да чуди да се о смрти не говори јасно и директно већ најчешће ублажено бројним метафорама и еуфемистичким изразима. Метафоре тј. еуфемистичке замене за смрт у српском и шпанском језику ћемо изложити и класификовати у наредном поглављу.

Смрт у српском и шпанском језику

Смрт је у прошлости доживљавана на позитиван начин због утицаја религије која је смрт представљала као вид спасења и нешто чему сви људи треба да теже (Fernandes 2006: 101–130, према Palajsa-Backović 2012: 39). Међутим, у већини савремених хришћанских друштава табуи везани за појам смрти засновани су на „сујеверју, страху или друштвеном уважавању”³ (Fernandes 2006a: 101, према Silaški 2011: 104) а „изразито позитиван став према умирању и одласку на други свијет, који је у прошлости доминирао захваљујући утицају цркве и побожности друштвене заједнице, сад је знатно измијењен” (Palajsa-Backović 2012: 48).

Оно што ова ауторка (Silaški 2011: 111) наводи као разлог за дељење истих концептуалних мапа када је у питању употреба метафора за смрт у српском и енглеском језику примењиво је и на пример српског и шпанског: исто доживљавање ове табу теме „највероватније потиче из чињенице да су метафоре за смрт дубоко укорене у нашем физичком и телесном искуству, које је универзално”. Метафоре за смрт имају јаку искуствену и културну потпору па се и лингвистички манифестују на сличне начине што показује универзалан карактер два језика и две културе.

Оба обрасца (смрт као позитивно искуство које следи након овоземаљског живота и смрт као негативно искуство тј. крај/завршетак), можемо идентификовати у еуфемистичким заменама и метафорама у српском и шпанском језику. Истичемо да није вршено поређење метафора у оба језика са циљем да пронађемо еквиваленте за сваку од њих већ је у раду пажња усмерена на класификацију према значењу и уочавање метафора које се у српском и шпанском језику на сличан начин користе да се говори о смрти.

Еуфемистичке замене које смо уврстили у овај рад, а којима се говори о смрти у српском и шпанском језику, груписали смо у четири метафоричке категорије⁴:

- 1) **Смрт је губитак**
- 2) **Смрт је крај**
- 3) **Смрт је путовање / смрт је одлазак**
- 4) **Смрт је сан / смрт је одмор**

Метафоричка категорија СМРТ ЈЕ ГУБИТАК

Прва група метафора приказује смрт као „губитак” где се подразумева да је смрт ван контроле људског бића, које је немоћно пред својом судбином (Alan, Buridž 1991: 62). У српском језику смо пронашли следеће метафоре које спадају у ову групу: изгубити живот, *изгубиши главу*,

3 In most contemporary Christian Societies death taboos are based in "superstition, fear or social respect".

4 Подела, уз мање модификације, преузета из: Silaški, N. (2011). Metaphors and euphemisms: The case of death in English and Serbian. *Filološki pregled*, 38(2): 101-114.

изгубити некога. У шпанском језику смо пронашли метафоре: *perder la vida* (изгубити животи), *perder a alguien/a un ser querido* (изгубити неког, изгубити вољену/драгу особу).

Метафоричка категорија СМРТ ЈЕ КРАЈ

Друга група метафора приказује смрт као „крај”. У српском језику смо пронашли следеће метафоре које спадају у ову групу: *доћи/приближити се крај, раскинути са животиом, куцнути некоме последњи (самрпни) час, испустити последњи/задњи дах, последњи дух Богу платити*. У шпанском језику смо пронашли следеће метафоре: *llegarle a alguien la hora, o su hora, o su última hora* (куцнути неком час/последњи час), *llegarle a alguien el fin de sus días* (доћи некоме крај његових/њених дана), *terminar/acabar la vida de alguien* (завршити се нечији животи), *dar fin* (завршити, умрећи), *dar fin a la vida de alguien* (окончати/завршити нечији животи), *llegar el término de vida* (стићи крај животи), *exhalar el último aliento* (издахнути), *dejar de sufrir* (престати патити).

Метафоричка категорија СМРТ ЈЕ ПУТОВАЊЕ / СМРТ ЈЕ ОДЛАЗАК

Трећа група метафора приказује смрт као „путовање” или „одлазак”. У српском језику смо пронашли следеће метафоре које спадају у ову групу: *оћићи, оћићи/проћи животи, оћићи на дружи свети, најустити овај свети, оћићи/ићи Богу на истину, оћићи под црну земљу, расићи се са животиом/душом, опростити се са животиом/с овим светом, раси(ви)ти се са овим светом/од овога света, пушоваћи, преселити се у вечност, ићи/оћићи на вечни починак, ићи на вечно почивалиште, оћићи у вечни мир, оћићи у гроб*. У шпанском језику смо пронашли следеће метафоре: *irse/irse prematuramente* (оћићи/прерано оћићи), *irse al hoyo* (ићи/оћићи у гроб), *irse de viaje* (оћићи на пут), *ser el viaje último de alguien* (бити некоме последње пушовање), *hacer el último viaje* (оћићи на последње пушовање), *irse al otro mundo/al otro barrio* (оћићи на дружи свети), *mudarse a un mejor barrio* (преселити се у бољи крај), *irse/salir de este mundo* (оћићи са овог света), *abandonar este mundo* (најустити овај свети), *irse/volar al cielo* (оћићи/одлетети на небо), *irse a la Gloria* (ићи у славу), *pasar a mejor vida* (оћићи у бољи животи), *dejar a alguien* (најустити неког), *partir(se) alguien de esta vida* (расићи се од животи).

Метафоричка категорија СМРТ ЈЕ САН / СМРТ ЈЕ ОДМОР

Трећа група метафора приказује смрт као „сан” или „одмор”. У овим метафорама је присутно виђење смрти као заслуженог одмора (након бројних патњи у овоземаљском животу), одмора који доноси спокојство и мир односно вечни сан. У српском језику смо пронашли следеће метафоре које спадају у ову групу: *заспати, заспати вечним сном, ићи/оћићи*

на вечни починак, починути вечним сном, ићи на вечно почивалиште, упокојити се, почивати у миру (божјем), оћићи у вечни мир. У шпанском језику смо пронашли следеће метафоре: *descansar/reposar* (почивати), *descansar en paz/en la paz del Señor* (почивати у миру/у миру божјем), *descansar/dormir en el Señor* (упокојити се у Госпогу), *dormir en Dios* (упокојити се у Богу), *descansar en la Gloria eterna* (почивати у вечној слави), *dormir el sueño eterno* (сјавати вечним сном), *dormir el sueño de los justos* (сјавати сном праведника), *descansar en tierra santa* (почивати у Светој земљи).

Закључна разматрања

Смрти као табу у шпанском и српском језику и еуфемизми који се у оба језика користе када се говори о смрти показују да ове две говорне заједнице деле исти когнитивни културни модел. Постојање бројних еуфемизма о смрти је последица истог доживљавања ове табу теме у српској и шпанској говорној заједници. Избегавање директног помињања смрти има као исход постојање бројних метафора које се односе на већ поменути табу и које чине богат део фразеологије српског и шпанског језика.

У раду су класификоване прикупљене метафоре које се користе уместо табуа *смрти/умрећи/умирање*. Подељене су у четири метафоричке категорије: 1) *смрти је губишак*, 2) *смрти је крај*, 3) *смрти је ушовање / смрти је одлазак* и 4) *смрти је сан / смрти је одмор*. Метафоре које постоје и у српском и у шпанском језику и које се могу сврстати у ове четири категорије показују да говорници оба језика користе исте еуфемистичке стратегије за избегавање већ поменутих табу речи.

Можемо идентификовати два примарна обрасца када је виђење смрти у питању: смрт као позитивно искуство које следи након овоземаљског живота и смрт као негативно искуство односно крај/завршетак. Један део еуфемистичких замена и метафора у српском и шпанском језику односи се на метафоричку категорију „смрт је сан/смрт је одмор” што можемо довести у везу са хришћанском идејом да након овоземаљскога тешког живота следе заслужени одмор и мир, док еуфемистичке замене које се односе на метафоричке категорије „смрт је губитак” и „смрт је крај” показују други начин поимања смрти – као велики губитак.

Листа референци

- Alan, Buridž 1991: K. Allan & K. Burridge, *Euphemism and Dysphemism: Language Used as Shield and Weapon*, Oxford: Oxford University Press.
- Anderson, Trudgil 1990: L. G. Andersson & P. Trudgill, *Bad Language*, Oxford: Penguin Books Ltd.
- Ćamiso Dominges 2004: P. J. Chamizo Domínguez, La función social y cognitiva del eufemismo y del disfemismo, *Panace@*, 5(15), pp. 45-51.
- D'Andrade 1995: R. D'Andrade, *The Development of Cognitive Anthropology*, Cambridge: Cambridge University Press.

- Filipović 2009: J. Filipović, Jezik i kulturni modeli, *Moć reči. Ogledi iz kritičke sociolingvistike*, Beograd: Zadužbina Andrejević, 110-125.
- Frojd 1950: S. Freud, *Totem and Taboo*, London: Routledge & Kegan Paul Ltd.
- Gao 2013: C. Gao, A Sociolinguistic Study of English Taboo Language, *Theory and Practice in Language Studies*, 3(12), 2310-2314.
- Golubović 1999: Z. Golubović, *Ja i drugi: antropološka istraživanja individualnog i kolektivnog identiteta*, Beograd: Republika.
- Holand, Kvin 1987: D. Holland & N. Quinn (eds.), *Cultural Models in Language and Thought*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hajmz 1971: D. H. Hymes, The contribution of folklore to sociolinguistic research, *The Journal of American Folklore*, 84 (331), 42-50.
- Ilić 2013: J. Ilić, The attitudes of newer generation of students of English towards the taboo word usage within English and Bosniac / Croatian / Serbian speaking regions, PhD thesis, Faculty of Philology, Belgrade.
- Kronenfeld 2005: D. B. Kronenfeld, Culture, Cultural Models, and the Division of Labor, *Cybernetics and Systems*, 36 (8), 817-845.
- Kuna 2007: B. Kuna, Identifikacija eufemizama i njihova tvorba u hrvatskom jeziku, *Fluminensia*, 19 (1), 95-113.
- Lejkof, Džonson 1980: G. Lakoff & M. Johnson, *Metaphors we live by*, Chicago: University of Chicago.
- Martin Moriljas 1997: J. M. Martín Morillas, The Cultural Cognitive Model: A Programmatic Application, *Cuadernos de Filología Inglesa*, 6(2), 53-64.
- Opašić, Gregorović 2010: M. Opašić & M. Gregorović, Smrt u hrvatskoj frazeologiji, *Croatica et Slavica Iadertina*, 6(6), Zadar: Sveučilište u Zadru, 55-72.
- Palajsa-Backović 2012: K. Palajsa-Backović, Eufemizmi u čituljama crnogorske dnevne štampe, *Lingua Montenegrina*, 5/1(9), Podgorica: Institut za crnogorski jezik i književnost, 39-50.
- Silaški 2011: N. Silaški, Metaphors and euphemisms: The case of death in English and Serbian, *Filološki pregled*, 38(2), 101-114.
- Šarifian 2008: F. Sharifian, Distributed, emergent cultural cognition, conceptualisation, and language, in: R. M. Frank, R. Dirven, T. Ziemke & E. Bernárdez (eds.), *Body, Language, and Mind* (Vol. 2): Sociocultural Situatedness, Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 109-136.

Речници

- Cantera Ortiz de Urbina, Gomis Blanco 2007: J. Cantera Ortiz de Urbina, P. Gomis Blanco, *Diccionario de fraseología española: locuciones, idiotismos, modismos y frases hechas usuales en español*, Madrid: Abada Editores.
- Otašević 2012: Đ. Otašević, *Frazeološki rečnik srpskog jezika*, Novi Sad: Prometej.
- Real Academia Española. (2001). *Diccionario de la lengua española* (22.^a ed.). <<http://lema.rae.es/drae/>> [11/03/2014]
- Vujanić i dr. 2007: M. Vujanić i dr., *Rečnik srpskoga jezika*, uredio Miroslav Nikolić, Novi Sad: Matica srpska.

Електронски корпуси

Corpus del español <<http://www.corpusdelespanol.org>> [12/03/2014]

Real Academia Española: Banco de datos (CORDE) [on-line]. *Corpus diacrónico del español*. <<http://www.rae.es>> [10/03/2014]

Real Academia Española: Banco de datos (CREA) [on-line]. *Corpus de referencia del español actual*. <<http://www.rae.es>> [10/03/2014]

Ivana Georgijev

TABOOS AND EUPHEMISMS AS AN EXAMPLE OF A COGNITIVE CULTURAL MODEL: DEATH IN THE SERBIAN AND SPANISH LANGUAGES

Summary

This paper is based on the concept of cognitive cultural models as a type of knowledge that helps members of any community behave in a socially acceptable manner. The subject of analysis is the concept of death in Serbian and Spanish, as well as the corresponding euphemistic substitutes (metaphors) which are used in both languages instead of death taboo. The aim of this paper is to show that the Serbian and Spanish societies share the same cognitive cultural model and see death as a taboo, which is why both languages contain euphemistic expressions on the subject of death. Collected metaphors are classified into four metaphorical categories: 1) death is a loss, 2) death is the end, 3) death is a journey / death is a departure and 4) death is a dream / death is a rest. We find that the Serbian and Spanish speaking communities use the same euphemistic strategies to avoid direct reference to death (probably out of fear that underlies death as a taboo), which means that the same cognitive cultural model is in effect. It can be concluded that the existence of numerous euphemisms for death is part of the Serbian and Spanish cultures, a result of secularization and modernization of their societies, as well as an outcome of their religious beliefs.

Keywords: euphemisms, cognitive cultural model, metaphors, Serbian, Spanish, death taboo

Примљен 23. маја 2014.
Прихваћен 21. фебруара 2015.